

Kooskõlastatud lasteaia pedagoogilise nõukogu 06.09.2023 koosoleku nr 1 poolt.

Kooskõlastatud Tartu Luterlik Peetri Kool Nõukogu 26.09.2023 koosoleku poolt.

Kinnitatud MTÜ Tartu Luterlik Peetri Kool 27.09.2023 üldkoosoleku poolt.

Tartu Luterlik Peetri Kool

Lasteaia õppekava

Sisukord

1. LIIK ja ERIPÄRA.....	4
1.1. Üldinfo	4
1.2. Visioon.....	4
1.3. Missioon.....	4
1.4. Meie põhiväärtused.....	4
1.5. Meie eripära	4
2. ÖPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED.....	5
2.1. Väärtuskasvatus	5
2.2. Rütm.....	6
2.3. Kordus.....	6
2.4. Omaalgatuse ja loovuse toetamine.....	7
2.5. Mõtestatud liikumiskasvatus.....	7
2.6. Lapse arengut toetav õpikeskkond.....	7
2.6.1. Ekraanivaba õpikeskkond	7
2.7. Õppevaldkondade loimimine	8
2.8. Õppimine läbi mängu.....	8
2.8.1. Mäng kui lapse arengu näitaja	8
2.9. Erivanuseliste laste kooslus toetab laste arengut	9
2.10. Hingehariduse eesmärk, põhimõtted ja korraldus	9
3. ÖPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS	10
3.1. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise periood.....	10
3.2. Tegevus- ja päevakavade koostamine	10
3.2.1. Päevakava	10
3.3. Liitühma töökorralduse põhimõtted	11
4. TRADITSIOONILISED ÜRITUSED AASTARINGIS	12
5. ÖPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONNAD JA LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED	13
5.1. Üldoskused.....	13
5.1.1. Mänguoskused	13
5.1.1.1. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel.....	14
5.1.2. Tunnetus- ja õpioskused.....	15
5.1.2.1. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel.....	15
5.1.3. Sotsiaalsed ja enesekohased oskused.....	17
5.1.3.1. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel.....	17
5.2. Mina ja keskkond.....	19
5.2.1 Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel.....	20

5.3. Keel ja kõne	22
5.3.1 Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel	23
5.4. Matemaatika	24
5.4.1 Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel	25
5.5. Kunst	26
5.5.1 Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel	27
5.6. Muusika	28
5.6.1 Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel	28
5.7. Liikumine	30
5.7.1 Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel	30
5.8. Eesti keel kui teine keel	32
5.8.1. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel	32
6. LAPSE ARENGU HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS	36
6.1. Eesmärgid	36
6.2. Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted	36
6.3. Lapse arengu hindamise ja analüüsimise korraldus	36
7. ARENGUVESTLUSE LÄBIVIIMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS	38
7.1. Arenguestluse eesmärgid:	38
7.2. Lapse arenguestluse läbiviimise põhimõtted	38
7.3. Lapse arenguestluse läbiviimise korraldus	38
8. LAPSE KOOLIVALMIDUSE HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS	39
8.1. Koolivalmiduse määratlemine	39
8.2. Koolivalmiduse hindamise põhimõtted	39
8.3. Koolivalmiduse hindamise orraldus	40
8.4. Kooliettevalmistustegevused	40
8.5. Koolikohustuse täitmise edasilükkamine ühe õppeaasta võrra	41
9. ERIVAJADUSEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS	42
9.1. Arenguliste erivajadustega ja andekad lapsed	42
9.2. Lapse arengu hindamine ja toetamine	42
9.2.1. Individuaalse arenduskava koostamise põhimõtted	42
9.3. Erivajadusega lapse toetamise tugisüsteemid	43
9.4. Eesti keel kui teise keele õpe	45
10. LASTEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS	46
10.1. Lapsevanemaga koostöö põhimõtted	46
10.2. Lapsevanemaga koostöö korraldus	46
11. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD	47

1. LIIK ja ERIPÄRA

1.1. Üldinfo

Tartu Luterlik Peetri Kool on eralasteaed-põhikool, mille pidaja on MTÜ Tartu Luterlik Peetri Kool. Tartu Luterliku Peetri Kooli lasteaiiosa (edaspidi *lasteaed*) tegutseb Tartu linnas (Roosi 1, Punga 2, Kroonuaia 66a).

Lasteaias on viis liitühikut, milles käivad lapsed vanuses 2-7aastat.

1.2. Visioon

Tartu Luterlik Peetri Kool on kogukondlik, kristlikul hingeharidusel ja rahvuskultuuril põhinev haridusasutus, kus õppekasvatustöö arendab hoolivaid ja koostööd oskavaid inimesi, kes väärtustavad õppimist ja kehtvat arengut ning leiavad igaüks oma (haridus)tee.

1.3. Missioon

Loome keskkonna ja teeme ühiselt koostööd selle nimel, et iga laps areneb isiksuseks, kes hoolib iseendast, teistest inimestest ja ümbritsevast keskkonnast, julgeb suhelda ja vastutada, on loov probleemide lahendaja ja tegeleb eakohase enesejuhtimisega.

Meil on keskkond, kus iga inimene tunneb, et ta on väärtustatud ja Jumala ning kaaslaste poolt armastatud.

Tutvustame ja kogeme kristlikku kultuuri ja hingeharidust, luterlikku traditsiooni, Eesti kultuuripärandit ning ajaloolise Peetri kooli ajalugu.

1.4. Meie põhiväärtused

Austus – austades Jumalat austame iseennast, kaasinimest ja kogu loodut.

Hoolivus – suhtume kaasinimesse ja kogu loodusse hoolivalt: südamesoojuse, tähelepanelikkuse ja aktiivsusega (tegutsemisega).

Tänuikkus – hoiame tänuikkude meelt kõigi oma elusündmuste, inimeste ja igapäevatoimingute suhtes.

Vastutustunne – vastutame iga oma sõna, mõtte ja teo eest; julgeme tunnistada oma eksimust ja võtame seda õppimisvõimalusena.

1.5. Meie eripära

Alushariduse juurde kuulub ka hingeharidus. Hingeharidus, mis lisandub teadmistele ja oskustele, on tegelemine õpilase hoiakute ja väärtustega, vastamine tema küsimustele, mis puudutavad inimeseks olemist ning tegutsemist siin Jumala loodud maailmas.

Kristliku hingehariduse peamine eesmärk on toetada iga õpilase kujunemist hoolivaks, austavaks, tänuilikuks ja vastutustundlikuks inimeseks.

2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED

Tartu Luterliku Peetri Kooli lasteaias on iga õppija heaolu ja arengu toetamine lasteaias keskne tegevus. See tähendab, et õppimise ja arengu eeldusena arvestame lapse psühholoogilisi põhivajadusi ja sisemise motivatsiooni:

turvatummet - hea suhe õpetajaga loob turvatunde, mis saab aluseks kuuluvustundele;

kompetentsuse tunnet - ise tehes, pingutades ja hakkama saades (eduelamus) tekib lapsel eneseusaldus ja eneseväärtuse tunne;

autonoomiat – olla aktsepteeritud, sh mõelda-väljendada oma mõtteid, teha eakohaseid valikuid;

tähenduslikkust – lapsed teevad mõttekaid (sh ühiselt mõtestatud), päris eluga või oma loodud mänguga seotud tegevusi.

Õppetegevustes lähtume tänapäeva (akadeemilist edu ja isiklikku õnne mõjutavatest) oskusest, nt kriitiline/analüüsiv mõtlemisoskus, loovus ja kognitiivne paindlikkus, ennastjuhtivus ja eneseregulatsioon, suhtlemis- ja koostööoskus.

Seega on meie õppetegevuste peamine eesmärk õpetada lapsed:

- ennast tundma, väljendama ja käitumist reguleerima, et saada ennastjuhtivaks,
- loovalt mõtlema ja väljendama, et olla loova ja paindliku mõtlemisvõimega,
- märkama, arutlema ja analüüsima (oma peaga mõtlema ja oma arvamust avaldama), et olla kriitilise mõtlemisvõimega,
- teisi mõistma, nendega arvestama ja aitama, et õppida tegema koostöö.

Õpioskuste kujunemiseks on lasteaias peamine eesmärk arendada **tunnetusprotsesse** (tajusid, meeli, mälu, tähelepanu, mõtlemist, keelt ja kõne, kujutlust ja loovust) ja **eneseregulatsiooni** oskusi.

2.1. Väärtuskasvatus

Lasteaias õppekasvatustegevused (sh õppemeetodid, teemad, vahendid), igapäevatoimingud ja keskkond lähtuvad teadvustatud väärtuskasvatusest, sest väärtused ja hoiakud kujunevad välja koolieelses eas, jäädes mõjutama inimese kogu ülejäänud elu.

Väärtuskasvatus põhineb kristlikul maalimavaatel ja lähtub põhimõttest: austades Jumalat, austan iga inimest/ennast ja kogu loodut.

Väärtuskasvatus lasteaias põhineb:

õpetaja eeskujul – isiksuslik mõju laste väärtushinnangute kujunemisele, terve eluhoiak ja eetilisus, pühendumus igapäevatoimingutes. Õpetaja võtab endale vastutuse harjutada ja hoolitseda iseenda hoiakute kvaliteedi eest. Kuna laps õpib elu ainult täiskasvanult, siis teevad õpetajad kõiki eluks vajalikke tegevusi koos lastega. Ühiselt (õpetaja eeskujul) koristatakse, kaunistatakse, pestakse pesu, triigitakse, õmmeldakse, küpsetatakse, tehakse mänguasju, riisutakse, kaevatakse jne. Õpetaja loob oma meelega rühma õhkkonna, mis oma hingesoojusega ja innustatusega tagab lapse turvatunde ja õpimotivatsiooni.

igapäevatoimingutel: küünla süütamine (nt enne söömist, hommikuringi), tänusalmid (päeva, söögi jm alguses/lõpus), palved, viisakus- ja austusväljendused (nt kättpidi tervitamine ja hüvastijätmine), tegevuste juurde kuuluvad laulud, heli.

lugudel ja aruteludel (sh dilemmad, muinasjutud, piiblilood).

kindlatel reeglitel ja piiridel – igaüks on väärtuslik (teineteisega arvestamine), igal asjal on oma koht, iga asi omal ajal. See tähendab hoida maailma korras - mis annab lapsele turvatunde, et keskenduda uue õppimisele. Piire markerib õpetaja oma eeskuju kaudu, laule/pille vm kasutades, et mitte moraliseerida või käskida-keelata. Vajadusel leitakse individuaalne lähenemisviis (nt oskuste õppe meetod).

2.2. Rütm

Õppe- ja kasvatustegevus on üles ehitatud **kindlale rütmile** – päeva-, nädala- ja aastarütmile. Tegevuste kindel järgnevus annab ajale mõõdu, arendab mälu ja loob ootuse ning äratundmisrõõmu.

Koolieelses eas (0–7a) on tähtis õige elurütm (söögiajad, puhkeaeg, mäng, õues käimine jne) ja elurütmi nn tõusuajad (puhkepäevad, sünnipäevad, pühad aastaringis ja nendeks valmistumine). Mida kindlam on rütm, seda kindlamalt, turvalisemalt ja füüsiliselt tervemalt laps end tunneb. Läbi kindla rütmi saadud turvatunde areneb kindlustundeks kogu eluks. Nii füsioloogiliselt kui ka hingelis-psühholoogiliselt elab laps rütmiliselt: maailma avastamise ja uurimisega vaheldumisi vajab ta aega enesesse tõmbumiseks ja muljete seedimiseks.

Sellest lähtuvalt on **päevarütm** planeeritud sisse- ja väljapoole suunatud tegevuste (nagu sisse- ja väljahingamise) vaheldumisega. Näiteks mäng/vabategevus vaheldub suunatud õppetegevustega, vaikuse ja rahuhetked vahelduvad aktiivse ja hääleka tegutsemisega. **Nädalarütm** on nädalast nädalasse (kindlal päeval) korduv kindel õppetegevus (nt E – maalime, K – meisterdame). **Aastarütm** annab lapsele kogemuse aastaegade vaheldumisest looduses ja inimese eluringis. Laps tajub aastarütmi ja võtab sellest aktiivselt osa läbi erinevate tegevuste:

- **tööd toas ja õues**, nt sügisel- lehtede riisumine, viljade koristamine ja hoidistamine; talvel- lõnga ja villaga käsitööd; kevadel- suurpuhastus, aias istutamine, seemnete külvamine jm.
- **pidudeks ja pühadesks valmistumine**. Aasta kõrgpunktiks on pühad, nendeks valmistumine ja nende tähistamine. Kogedes pühade ootust, ilu ja harduse tunnet- kasvatab see lapses võimet tunda neid tundeid hiljem oma täiskasvanu elus ja kanda neid väärtusi oma ellu ja ühiskonda.

2.3. Kordus

Lapse areng toimub läbi **kordamise**, mille kaudu saavad kujuneda harjumused ja vilumused, areneda mälu ja süvenemisoskus. Õppekasvatustegevused võimaldavad pidevat kordust, et lapsed jõuaksid sisse elada, avastada nüansse, saaksid neid (teadmisi/tegevusi) oma mängus harjutada ja lõpuks need omandada.

Näiteks: ühte muinasjuttu jutustatakse üks nädal (sh nukulavastus loo ainetel); jõululugu on igal aastal sama, kuid laps vanuse kasvades näeb selles uusi nüansse, mõistes seda teisiti kui eelmisel aastal.

2.4. Omaalgatuse ja loovuse toetamine

Loovus areneb ajutives esimesel seitsmel eluaastal, jäädes mõjutama kogu elu inimese käitumist ja elukvaliteeti. Lapse edukus koolis ja täiskasvanuna (tööturul) sõltub tema loovusest (sh uutest ideedest, paidlikust mõtlemisest). Seega antakse õppekasvatustegevustes lastele võimalus arendada oma loovust, rakendada oma initsiatiivi ja tahet, innustada teistmoodi mõtlema ja looma. Õpetaja ülesanne on luua vastav keskkond, olla hea vaatleja ja tegutseja koos lapsega, märgata lapse elus tähtsaid hetki ja valmisolekuid ning anda impulsse arenguks.

2.5. Mõtestatud liikumiskasvatus

Liikumine (üld- ja peenmotoorika) aktiveerib ajutüve, luues eeldused õppimiseks ja õpitu omandamiseks. Seetõttu on kõikidesse tegevustesse toodud sisse liikumine või võimaldatud läbi keskkonna lapsel liikumisega seotud tegevusi teha (nt õuetööd, suured ehitismängud). Kuna lapse arengut (sh loovust) soodustab kõige paremini loodus ja liikumine, siis viibitakse teadlikult palju õues. Mõtestatud liikumistegevuse alla kuulub töökasvatus, mis läbi lapse liikumisvajaduse rahuldamise arendab ka tema loogilist mõtlemist ja seoste loomise oskust – oma kätega tööprotsesside läbitegemine (nt aiandus, taimekasvatus, küpsetamine).

2.6. Lapse arengut toetav õpikeskkond

Laps on meeleline olend, kes kogeb ja õpib läbi teda ümbritseva füüsilise ja psühhosotsiaalse keskkonna. Sellepärast on keskkond kujundatud lapse tundlike meeli ja tajude tõepärast arenguvajadust arvestades. Rühmaruumid on kujundatud esteetiliselt, koduselt, turvatunnet pakkudes (Goethe värviõpetus). Mööbel, mänguasjad ja õppevahendid on naturaalsest materjalidest ja valdavalt ise tehtud. Palju on ruumi loovusel ja kunstil. Lastel on vabalt kättesaadavad mitmekesised vahendid, et ise teha, luua, katsetada, uurida ja avastada ehk motiveeritult õppida.

Parimaks õpikeskkonnaks on loodus, looduse tundmaõppimine saab toimuda vaid vastavas keskkonnas (mets, park, botaanikaaed vm) kõiki meeli kasutades.

2.6.1. Ekraanivaba õpikeskkond

Lasteaia õppeprotsessides me üldjuhul ei kasutata ekraane (digivahendeid), sest:

- laps õpib (aju areneb) vaid ise tehes, katsetades, uurides ja avastades, kõiki oma meeli/tajusid kasutades,
- liikudes/kogu keha kasutades (käsitööst - suurte ehitiste konstrueerimiseni),
- inimestega vahetult suheldes (neid tajudes, matkides, arutades, vaieldes jm).

Digivahendite asemel püütakse kasutada päris vahendeid ja asju.

Digivahendite kasutamine on õpetaja poolt mõtestatud, st kasutatakse vaid siis, kui see toetab õppetegevust. Näiteks võib kasutada teemade kordamisel, või rikastamiseks (kui seda teemat/asja pole võimalik laste ellu realselt tuua).

Digivahendite liigne tarbimine kahjustab aju arengut.

Aju arengu staadiumis on liiga suur tehnoloogiakasutus seotud:

- täidesaatvaid funktsioone (suutlikkus planeerida, prioritseerida, organiseerida, asju eesmärgipärase lõpuni viia, kontrollida oma tähelepanu ja impulsse so ettekatsetatud ja tulevikku suunatud käitumine) juhtiva eesaju kahanemise/kärbumisega;

- tähelepanu defitsiidiga, kognitiivse mahajäämusega, õpiraskuste, suurema impulsiivsuse ja vähesema eneseregulatsioonivõimega (nt raevuhood).

Ülestimuleeriv tehnoloogiakeskkond viib laste vaimsete probleemideni, nt bipolaarsed meeleoluhäired ja tähelepanuhäired(-defitsiit).

Elektroonilise ekraani sündroomi (*electronic screen syndrome*) põhjustavad:

- üle-erutatud närvisüsteem, sensoorne ülekoormus, taastava une puudus. Selle mõju lastele on: impulsiivsus, tujukus, tähelepanu koondamise raskused (tähelepanupuudulikkus).

2.7. Õppevaldkondade lõimimine

Õppekasvatustegevuste planeerimisel ja läbiviimisel lähtutakse üldõpetusest, mille olulisem joon on erinevate ainevaldkondade lõimumine. See on teemapõhine õpe, mis valdkondade ja tegevuste ühendamisel moodustab lapse jaoks loogilise terviku.

Õppekavas esitatud valdkonnad (mina ja keskkond, keel ja kõne, matemaatika, muusika, liikumine ja kunst) on sujuvalt sobitatud lapse igapäevasesse ellu ja seotud üldoskustega.

Üldõpetus on (Johannes Käisile tuginedes) püüd siduda õppealasid keskse teema, keskse vaatlus- ja mõtlemispunktiga, st sobitada üksikuid tegevusvaldkondi päeva-, nädala- või kuuteemasse nii, et kogu tegevusest moodustuks üks tervik. Üldõpetuse tuumaks on kodulooline vaateõpetus ehk kodulugu. See on lähtekoht kogu lapse mõttetegevusele ja väljendusele. Mis vaatluse vältel on esile toodud, seda väljendatakse keeleliselt, kinnitatakse lugemispalasid käsitledes, töötatakse läbi matemaatikas, kujutatakse mitmel viisil käega, kasutatakse luuletusi ja laule õppides, elatakse uuesti läbi dramatiseeringutes ja mängudes.

2.8. Õppimine läbi mängu

Laps õpib ehk omandab teadmised-oskused vaid ise tehes, katsetades ja suheldes. Me nimetame seda olulist õppeprotsessi vabaks mängimiseks. Seega toimub tegelik õppimine läbi mängu. Keskkond peab võimaldama lastele aega, vabadust ja tingimusi, et sünniks loovad ja liikuvad mängud.

2.8.1. Mäng kui lapse arengu näitaja

Mängu käigus süüvivad lapsed põhjalikult oma tegevusse, see tegevus on korduv ning peegeldab tegelikkust. Mäng on eluks vajalike toimingute harjutus, käitumisviiside kogum. Laps on mängus suuteline kasutama kõike, mida ta juba teab ja oskab. Mäng tekitab vajaduse uute teadmiste ja oskuste järele, loob õppimisele loomulikud tingimused.

Mängus ületab laps oma tegelikku vanust ja oma igapäevast käitumist – mängus on laps iseendast peajagu pikem (Võgotski).

Mängu analüüsimine annab õpetajale olulist teavet lapse arengutasemest ja vajadustest.

Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Läbi mängu arenevad lapse füüsilised, kognitiivsed (taju, tähelepanu, mälu, mõtlemine) ja sotsiaalsed oskused. Lapsel on vaja õppida leidma kompromisse, olla paindlik, lahendada konflikte. Arenevad laste keelelised oskused ja õpitakse enese tegevust kontrollima. Rollimängudes areneb laste loovus ja mõtlemine ning see on oluliseks allikaks sotsiaalsete oskuste õppimisel ja kinnistamisel. Nad peavad rollide jaotamisel läbirääkimisi, vaidlevad, õpivad nägema maailma teiste silmade läbi, teisest

vaatenurgast; õpivad mõistma psüühilisi nähtusi (soove, kavatsusi, uskumusi). Edukaks koosmänguks kaaslastega on vaja lapsel häid sotsiaalseid oskusi.

2.9. Erivanuseliste laste kooslus toetab laste arengut

Liitühmade mikrokliima on lapse arengut igati soodustav. Lapsel on iga päev võimalus suhelda eri vanuses lastega nagu peres ning suhtlemistasandite mitmekesisus mõjub igati soodsalt laste sotsiaalsele arengule. Liitühmas on mõistetav, et abistamist vajavad enam nooremad lapsed, nii õpivad vanemad lapsed kannatlikkust, arvestamist ja abistamist. Samal ajal saavad vanemad lapsed õpetajalt vastutust nõudvaid ülesandeid vastavalt vanusele ja võimetele. Vanemaid lapsi matkides õpivad nooremad lapsed sotsiaalseid oskusi, käelisi tegevusi, mängude loomist jm. Samas arenevad vanemad lapsed nooremaid juhendades ja neile eeskujuks olles. Liitühmas kohanevad uued lapsed kiiremini ning ühe pere lapsed saavad olla koos. Erivanuseline kooslus (nagu peres) on loomulik kasvukeskkond, kus iga laps on edukas oma võimetest lähtuvalt. Seega ei teki konkureerimist ja alaväärsustunnet (sh madalat enesehinnangut), vaid tekib mõistmine, teistega arvestamine ja toetamine.

2.10. Hingehariduse eesmärk, põhimõtted ja korraldus

Lasteaia hingeharidus andmise eesmärk on õpetada lastele kristlikke väärtusi, põhimõtteid ja pühasid läbi:

- õpetaja eeskuju - hoiakute, meeleolu loomise, hingestatuse, sisseelamisvõime, imestamise, imetlemise ja pühendumise;
- piiblilugude, narratiivide;
- palve, vaikuse, mõtiskluse;
- arutelude, filosoferimise;
- muusika (laul, muusikateraapilised tegevused).

Hingehariduse teemad lähtuvad:

- kristlikest väärtustest: austus, hoolivus, ligimesearmastus, abistamine; andestamine tänulikkus, julgus, ausus, vastutus jt;
- kristlikest pühadest aastaringis: lõikustänupüha, jõulud, ülestõusmispühad jt;
- piiblilugudest.

Kristliku kasvatuses raames käsitletakse lastepäraselt kristliku traditsiooniga seotud mõisteid, palveid (nt Meie Isa palve) ja käske (nt Armastuse käsk, Kümme käsku, Kuldne reegel).

Hingehariduslik vaatepunkt on lähtuvalt teemast integreeritud hommikuringi, päevaringi, pidudesse või teistesse tegevustesse. Kõik planeeritud tegevused lähtuvad põhimõttest – mida see annab lapse hingele ja kuidas kujundab tema väärtushoiakuid.

Teemad ja ajaline kestvus on paindlik, sõltudes nii pühadest, laste huvidest kui ka vajadustest. Konkreetsete teemad ja tegevused planeerivad ning fikseerivad õpetajad rühma kuu tegevuskavas.

Vähemal üks kord kuus (nädal aega) käsitletakse ühte piiblilugu koos kristlike laulude ja palvega (Meie Isa palve, kalliskivipalvus, palvelaegas, küünlapalvus jm). Jutustamisel kasutatakse ka Godly Play (Püha mängu) meetodikat ja materjale.

3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

3.1. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise periood

Lasteaia õppeaasta algab 1. septembril ja kestab 31. augustini. Aktiivne õppe- ja kasvatustegevuse periood toimub 1. septembrist 31. maini. Suvekuudel toimub õpitu kordamine ja kinnistamine ning põhirõhk on mängulisel õuetegevusel. Tegevuste planeerimisel on suur osakaal lastel.

3.2. Tegevus- ja päevakavade koostamine

Tegevus- ja päevakavade koostamisel on aluseks Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava ning TLPK lasteaia õppekava.

Lasteaia õppeaasta tegevuskava valmib õpetajate ühistööna ja määrab kindlaks konkreetse õppeaasta eesmärgid, arenguvaldkonnad, pidude ja ürituste toimumise ajad ja koostöö lapsevanematega.

Õpetajad planeerivad oma rühma õppe- ja kasvatustegevusi lähtuvalt: õppekavast, lasteaia aasta (ürituste) tegevuskavast, aastarütmist, vanuselisest koosseisust, eelmise õppeaasta rühma töö analüüsist ja rühma eripärast.

Lasteaias kasutatakse aasta- ja nädalaplani vorm. Iga rühma tegevuskava koostamisse kaasatakse muusika- ja liikumisõpetaja.

Rühma õppe- ja kasvatustegevuse planeerimine ja dokumenteerimine toimub ELIISI (Eesti Lasteaedade Internetipõhine Infosüsteem) keskkonnas. Õpetaja kannab päeva lõpus e-päevikusse läbiviidud õppetgevused.

3.2.1. Päevakava

Kellaeg	Tegevus
7.30	Laste vastuvõtmine lasteaeda Info vahetamine lastevanematega Vaba tegevus, mäng, individuaalne töö lastega
8.30	Hommikusöök
9.00	Hommikuring Planeeritud õppetgevused Mäng
	Juurvilja-puuvilja amps
11.00-12.00	Õues viibimine: mängud, vaatlused, hooaja tööde tegemine, õppekäigud, matkad
12.15	Päevaring: lugude jutustamine, nukulavastused, näidendid, muusikalised muinasjutud (pillidega)
12.30	Lõunasöök
13.00	Puhkeaeg, vaiksed tegevused
15.00	Käelised tegevused (joonistamine, käsitöö jm)

15.30	Õhtuode
16.00-17.30	Mäng, tegevused õues või toas Individuaalne töö lastega Info jagamine lastevanematega Laste kojusaatmine

3.3. Liitühma töökorralduse põhimõtted

Liitühmas on lapsed vanuses 2 -7 eluaastat. Planeerimine ja tegevuste läbiviimine liitühmas on paindlik. Õpetajal tuleb jälgida, et iga vanuserühmaga saaks läbitud planeeritud tegevused ning lapsed omandaksid eakohased oskused ja teadmised.

Teadmisi ja kogemusi antakse ning eesmäärke täidetakse kolmel erineval meetodil:

- kogu rühm tegeleb ühte liiki tegevusega, kuid igal vanusel on erinev raskusaste;
- tegevus toimub üheaegselt, kuid vanuseti on see erinev;
- tegevus toimub ainult ühe vanuserühmaga (teine vanuserühm mängib iseseisvalt või juhendab neid õpetaja abi).

Õppetegevuste algus võib olla kõigile lastele üheaegne või järkjärguline. Tegevused, mis algavad üheaegselt, lõpevad harilikult noorematele lastele varem. Kui tegevus on tervikuna ühine (näiteks hommikuring, päevaring) ei kesta see üle kahekümne minuti.

Koolieelikutele on eraldi kooliettevalmistus-, muusika- ja liikumistegevused.

Individuaalset tööd planeerib iga rühma õpetaja vastavalt vajadustele ja võimalustele peamiselt hommiku- ja õhtupoolsele ajale. Vajadusel kaasatakse tugispetsialist.

4. TRADITSIOONILISED ÜRITUSED AASTARINGIS

SEPTEMBER	Lasteaia sünnipäev Vanavanemate tarkuse päev Mihklipäev (Peaingel Miikaeli ja kõikide inglite püha)
OKTOOBER	Sügisandide näitus Lõikustänapüha
NOVEMBER	Hingedepäev Isadenädal Mardipäev (Püha Martin , Toursi piiskop; Martin Luther) Kadripäev
DETSEMBER	Advendiring Metsloomadele toidu viimine Nigulapäev (Nikolaus, Myra piiskop) Jõulupühade tähistamine (lasteaias ja kirikus)
JAANUAR	Kolmekuningapäev
VEEBRUAR	Küünapäev Sõbrapäeva karneval Tuhkapäev Vastlad (vastlatrall, hobustega sõitmine) Iseseisvuspäev - EV sünnipäev
MÄRTS	Teatrikuu (marjonettnuku-etenduse vm ettevalmistused) Emakeelepäev Ülestõusmispühade ettevalmistused
APRILL	Ülestõusmispühad
MAI	Emadepäev Koolieelikute matk Kevadpidu/ õppeaasta lõpupidu Nelipühad
JUUNI	Lastekaitsepäev Eesti lipu päev Võidupüha
AUGUST	Rukkimaarjapäev Taasiseseisvumispäev

5. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONNAD JA LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED

5.1. Üldoskused

Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu, erinevate valdkondade sisusid lõimides.

Üldoskused on:

- mänguuskused;
- tunnetus- ja õpioskused;
- sotsiaalsed oskused;
- enesekohased oskused.

5.1.1. Mänguuskused

Mänguuskus on kõigi üldoskuste ning valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus. Mängu kaudu on võimalik hinnata lapse tegelikku arengut kõigis valdkondades. (vt pt 2 „Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted“).

Mänguliigid

Lasteaia keskkonnas on lastele loodud võimalused erinevat liiki mängude mängimiseks:

- **loovmängud ehk vabamängud:** rollimängud, lavastusmängud, ehitusmängud;
- **reeglimängud ehk valmismängud:** õppemängud, lauamängud, liikumis- ja laulumängud.

Lapse arengu seisukohalt on kõige olulisemaks mänguliigiks liikuvad loov- ehk vabamängud. Loovmängud on laste iseseisvad mängud, kus nad saavad ise valida mängu teema, vahendid ja sisu.

Rollimängus võtab mängija kellegi teise rolli ja vastavalt sellele ka käitub (nt arst kuulab haiget). Kaheaastaste rollimäng on matkimismäng, kus matkitakse ümbritsevate inimeste tegevust ja käitumist. Kolmeaastased hakkavad oma toiminguid mängus võrdlema täiskasvanute toimingute tegelikkusega. Alates neljandast eluaastast muutub mäng järjest sisukamaks ja täpsemaks. Laps vajab oma mängumaailma erinevaid loovust ja meeli arendavaid vahendeid (mitte valmis mänguasju).

Lavastusmängude sisu, rollide, mängulise tegevuse aluseks on muinasjutu, piiblliloo vm süžee ja sisu. Mängu aluseks on nähtuste, sündmuste, tegevuste ja inimsuhete loov kujutamine. Jutu süžee järgi esitavad lapsed kindlaid rolle ja taastavad sündmusi kindlas järjekorras. Kaheaastaste lavastusmängude eelduseks tuleb lugeda lühikesi luuletusi, rütmi- ja liisusalme, mis tekitab neis rõõmu, elevust ja matkimissoovi. Kolme-nelja-aastasi huvitavad tekstid, kus esineb palju kordusi, mis jäävad ka lastel hästi meelde ja hiljem imiteerivad kuulnud loo tegelaste käitumist, häälightsusi ja nimetavad kergemaid lauseid. Viie- ja kuueaastased tahavad mängida juhtrolle. Nad suudavad tuttavaid lavastusmänge mängida ka juba iseseisvalt, kusjuures kasvab nõudlikkus rolli täitmise suhtes. Huvi tekib ka näpu-, varju- ja lauateatri vastu.

Ehitusmängu sisuks on ümbritseva elu kajastamine erinevates ehitustes ja nendega seotud tegevustes. Rolli- ja ehitusmäng ühendab lapsi koostööks, seega on kollektiivsed. Rolli- ja ehitusmäng on omavahel seotud: ehitus tekib tihti rollimängu protsessis, annab ehitusele eesmärgi (nt poemäng eeldab poe ehitamist). Ehitusmängude materjalideks on: täispuitklotsid,

lauad, pakud, kangad, lumi, vesi, liiv, kivid, oksad, käbid, sammal jm. Laps tunneb rõõmu materjalides (nt puit), mis ei lähe kergesti ümber ega libise (nt plastmass) ja mis läbi puutemele arendamise annab lapse ajule tõese signaali asjade olemusest (nt kaalust). Kaheaastane laps lihtsalt tegeleb asjadega: tõstab, viskab, võtab välja, paneb sisse, avab, suleb, keerutab, kopsib, lükkab ümber – ta tutvub mänguasjade omadustega (suur-väike, kõva-pehme, helita-heliline jne). Oluline on ehitusmaterjali transportimine lükatava või veetava autoga. Kolme- ja neljaaastane ehitab juba mõtestatud süžee järgi ja peegeldab tegelikkust (nt veoauto viib telliseid garaaži ehitamiseks ehitusmehele kindlale platsile). Viie- ja kuueaastaste mängu ideede mitmekesisus tugineb juba kindlale jutustusele ja jäljendab täpselt täiskasvanuid, et ehitus oleks tõelisusele sarnane.

Reeglimängud ehk valmismängud (alates 5eluaastast) on mängud kindlate reeglite ja struktuuriga. Reeglimängus tuleb jõuda teatud saavutuse või tulemuseni.

Õppemängud on seotud eelkõige laste teadmiste ja oskuste täpsustamise ja kinnistamisega (nt võrreldakse esemeid suuruse ja värvuse põhjal).

Õppemängud jagunevad:

- mängud erinevate esemete ja mänguasjadega (2-4aastased) õpitakse esemete mitmesuguseid omadusi: värvus, suurus, vorm, otstarve ning neid võrdlema, liigitama, kirjeldama jm;
- lauamängud (lotod, doomino, pusled, paarispidid) aitavad lastel täpsustada ja laiendada teadmisi ümbritsevast maailmast ning arendada loogilist mõtlemist;
- sõnalised õppemängud arendavad lastel oskust väljendada kõnes oma mõtteid, kasutada õigeid käände- ja pöördvorme, hääldada õigesti häälikuid, sõnu jne. Olulised eriti koolieelikutele.

Liikumis- ja laulumängud läbivad igat päeva ja on lõimitud paljudesse tegevustesse (nt hommikuring, muinasjuturing).

5.1.1.1. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel

Kaheaastane laps:

- 1) mängib või tegutseb eakaaslasega kõrvuti
- 2) mängib matkimismänge (nuku söötmine taldrikust jm)
- 3) laob klotse üksteise peale täiskasvanu abiga.

Kolmeaastane laps:

- 1) mängib sageli 2-3 lapsega
- 2) mängib omal algatusel iseseisvalt kuni 15 min
- 3) kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi lihtsas rollimängus.

Neljaaastane laps:

- 1) mängib sageli koos 2-3 lapsega, suheldes umbes 15 minutit
- 2) mängides jagab mänguasju ja kooskõlastab mängutegevusi.

Viieaastane laps:

- 1) arvestab mängureegleid ühistes mängudes ja järgib neid
- 2) mängib rollimänge, kooskõlastab oma tegevust teiste laste tegevusega, kasutab erinevat rollisuhtlust
- 3) osaleb erinevates mänguliikides.

Kuueaastane laps:

- 1) osaleb ühismängudes, mis nõuavad otsustamist
- 2) tuleb toime erinevate rollide täitmisega; matkib mängus täiskasvanute rolle
- 3) tuleb toime mängureeglite selgitamisega
- 4) osaleb äraarvamismängudes.

Seitsmeaastane laps:

- 1) tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma
- 2) rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast
- 3) algatab erinevaid mänge ja arendab mängu sisu
- 4) täidab mängudes erinevaid rolle
- 5) järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada
- 6) suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele
- 7) tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus
- 8) kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

5.1.2. Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni. Erinevaid tunnetusprotsesse (taju, tähelepanu, mälu, arutamine) on sageli raske eristada, sest nad toimivad koos.

Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Laps õpib läbi mängu, suhtlemise, matkimise, loomise, vaatlemise, uurimise, mõtestamise, katsetamise, harjutamise jms.

5.1.2.1. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel**Kaheaastane laps:**

- 1) suudab lühiajaliselt tegutseda ilma täiskasvanu osaluseta
- 2) suudab lühiajaliselt kuulata eakohaseid jutukehi
- 3) osutab nimetatud esemele.

Kolmeaastane laps:

- 1) plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga
- 2) tegutseb ka omaette, täiskasvanu osaluseta
- 3) tunneb end ära peegli ees
- 4) suudab teha valikuid.

Neljaaastane laps:

- 1) suudab osaleda rühma ühistööde teostamises
- 2) järgib lihtsaid reegleid
- 3) plaanib minakeskse kõne abil tegevust ja lahendab probleeme
- 4) saab aru mõistatustest ja lihtsamates piltlikest võrdlustest

Viieaastane laps:

- 1) tegutseb koos teistega, teda motiveerivad tegevused eakaaslastega
- 2) räägib olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus
- 3) keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümmend minutit
- 4) korrigeerib oma käitumist ja tegevusi, kui täiskasvanu sellele tähelepanu juhib.

Kuueaastane laps:

- 1) suudab vestluses oma järjekorda oodata
- 2) suudab tegevusele keskenduda vähemalt 20- 30 minutit
- 3) kasutab tegevusi planeerides sisekõnet
- 4) järgib ühistegevustes reegleid ja suudab neid selgitada

Seitsmeaastane laps:

- 1) saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna
- 2) mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi
- 3) tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi
- 4) kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni
- 5) tegutseb uudes olukorras täiskasvanu juhiste järgi
- 6) suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada
- 7) rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel

8) kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.

5.1.3. Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist (lapse mina-pildi tekkimine, enesehinnang, eneseanalüüsi oskus).

Eneseteenindamine eelkoolieas seostub elementaarsete hügieeni-, riietumis-, söömis- ja korraharjumuste kujundamise ja kinnistamisega nii kodus kui lasteaias.

5.1.3.1. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel

Kaheaastane laps:

- 1) joob tassist
- 2) aitab täiskasvanul mänguasju ära panna
- 3) üritab iseseisvalt süüa
- 4) võtab seljast lihtsamaid kinnituseta riideid
- 5) leiab rühmas oma käterätiku ja poti
- 6) jälgib teisi lapsi ja tunneb huvi nende vastu
- 7) teab oma ees ja perekonnanime
- 8) väljendab lihtsaid emotsioone, mis on tugevad ja vahelduvad ruttu.

Kolmeaastane laps:

- 1) paneb (vajadusel abiga) selga ja võtab seljast jope, kampsuni, sokid jm. vajab abi nõõpide, paelte, lukkude puhul
- 2) paneb oma asjad kokku meeldetuletamisel
- 3) meeldetuletamisel tänab, palub, tervitab
- 4) küsib wc-sse, tuleb toime kõrvalise abiga
- 5) peseb ja kuivatab käsi ja nägu
- 6) ütleb küsimise korral oma eesnime
- 7) reageerib lihtsatele juhistele ja korraldustele
- 8) oskab lohutada haiget saanud sõpra.

Neljaaastane laps:

- 1) paneb jalanõud ise õigesti jalga
- 2) tuleb toime riietumisega, vajadusel palub abi

- 3) lõpetab ebasobiva käitumise ühe meeldetuletuse peale
- 4) palub ja tänab meeldetuletusega, kasutades sõnu “palun”, “tänan”, “aitäh”
- 5) tahab olla iseseisev
- 6) peseb ja kuivatab käsi ilma abita
- 7) tuleb toime tualetis, vajadusel julgeb abi paluda
- 8) korrastab vajadusel mängu ja töökoha
- 9) räägib tunnetest, väljendab oma seisukohti ja mõtteid
- 10) püüab vahel teisi abistada ja lohutada.

Viieaastane laps:

- 1) tuleb toime riietumisega: nööbid, lukud
- 2) söömisel kasutab õigeid söögiriistu sõltuvalt toidust
- 3) arvestab elementaarseid viisakusreegleid, palub andeks
- 4) oskab avalikus kohas käituda
- 5) oskab teha eakaaslastega koostööd
- 6) tunnustab nii enda kui vastasmeeskonna edu
- 7) on omandanud peamised hügieenireeglid ja korraharjumused, tuleb abita toime tualetis
- 8) sööb kiirustamata
- 9) mõistab, et inimesed võivad olla erinevad
- 10) hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid.

Kuueaastane laps:

- 1) abistab ja kiidab teisi
- 2) sõlmib sõprussuhteid teiste lastega
- 3) hoiab korras õppe- ja mänguasjad
- 4) tunneb ja täidab lauakombeid
- 6) seab endale eesmärged ja üritab neid ellu viia
- 7) eelistab omasoolisi mängukaaslasi, kujunevad esimesed sõprussuhted
- 8) järgib sotsiaalset rutiini.

Seitsmeaastane laps:

- 1) püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses
- 2) tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu

- 3) hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise
- 4) osaleb rühma reeglite kujundamisel
- 5) oskab teistega arvestada ja teha koostööd
- 6) loob sõprussuhteid
- 7) saab aru oma-võõras-ühine tähendusest
- 8) teeb vahet hea ja halva käitumise vahel
- 9) mõistab, et inimesed võivad olla erinevad
- 10) järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme
- 11) selgitab oma seisukohti
- 12) suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada
- 13) kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi
- 14) oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele
- 15) algatab mängu ja tegevusi
- 16) tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest
- 17) teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda
- 18) saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused
- 19) oskab katta lauda ja järgib lauakombeid
- 20) oskab käsitleda tööriistu (nuga, haamer jm).
- 21) kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.

5.2. Mina ja keskkond

Lapse arengut mõjutavad nii keskkond kui ka teda ümbritsevad inimesed. Inimkäitumise nägemise-kogemise kaudu oma keskkonna suhtes kujunevad välja väärtushinnangud ja oskused ning teadmised. Sellest lähtuvalt annab valdkond Mina ja keskkond õppeprotsessile temaatilise sisu, mis on seotud väärtuskasvatusega. Teemasid käsitletakse lõimitult ja igapäevastes tegevustes. See tähendab, et ei räägita ainult teoreetiliselt ühe teema raames, vaid sellega tegeletakse praktiliselt ja igapäevaselt (nt erinevate aastaegadega seotud aiatööd). Teema käsitlemisele eelneb lapse kogemus (praktiline harjutus) või toimub see samaaegselt (tegevuse käigus vesteldes).

Iga teemat käsitletakse lähtuvalt põhiväärtusest nagu austus, hoolivus ja tänulikkus.

Näiteks teema Mina ja perekond käsitlemise sisuks on: enda ja oma pereliikmete austamine ehk õiguste ja väärtuslikkuse (just sellisena nagu nad on) hindamine, vanemate ja vanavanemate

austamine, abivalmidus, jagamine, kuulamine–oma arvamuse avaldamine, hoolivuse välja näitamine oma käitumise või sõnadega, tänulikkus pere / oma vanemate ja nende õpetuse eest.

Iga teema juurde kuulub praktiline tegevus, õppemäng või ülesanne (koostöös koduga): mida saan mina teha, et

Valdkonna sisu:

- sotsiaalne keskkond: mina ja perekond, kodu ja kodumaa, eesti rahva pühad ja kombed, kristlikud pühad ja kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, kristlikud ehk üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine, enesekaitse; õigused ja kohustused; ametid, tööd (töövahendid ja tööprotsess); ohutu liiklemine, transpordivahendid, turvavarustus.
- looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, tööd looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele; jäätmed, taaskasutus.

5.2.1 Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel

Kaheaastane laps:

- 1) oskab näidata oma kehaosi
- 2) matkib lihtsamaid töid.

Kolmeaastane laps:

- 1) ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonna nime
- 2) vastab õigesti küsimusele, kas ta on poiss või tüdruk
- 3) teab helkuri kasutamise vajalikkust
- 4) oskab nimetada erinevaid ilmastiku nähtusi (sajab lund, vihma jne)
- 5) oskab panna prügi nii ruumis kui looduses prügikasti
- 6) nimetab toiduaineid
- 7) oskab osutamise korral nimetada lille, puud
- 8) oskab näidata looma ja linna kehaosi

Neljaaastane laps:

- 1) nimetab kohti ja esemeid, mis võivad olla ohtlikud
- 2) oskab nimetada ruume lasteaias ja teab nende otstarvet
- 3) teab, et inimene saab talvel linde ja loomi aidata
- 4) teab valgusfooride tulede süttimise järjekorda ja teab nende tähendusi
- 5) teab sebra tähendust
- 6) teab helkuri kasutamise vajalikkust
- 7) teab eriotstarbeliste sõidukite (kiirabi, politsei, tuletõrje) ülesandeid

8) eristab ja nimetab ööd ja päeva

Viieaastane laps:

- 1) teab oma ees-ja perekonnanime, aadressi, vanemate ja õdede-vendade nimesid
- 2) teab oma rahvust, oma keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid
- 3) oskab kirjeldada lasteaia õueala ning seal kasutatavaid vahendeid
- 4) nimetab tervist hoidvaid tegevusi
- 5) nimetab toiduaineid, mida tuleb iga päev süüa
- 6) selgitab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna ning tundmatuid asju ei puutu
- 7) oskab nimetada kõiki aastaaegu ning neid iseloomustada
- 8) mõistab, miks on vaja istutada puid ja taimi
- 9) teab, kuidas sõiduteed ületada
- 10) teab lapse jaoks vajalike liiklusmärkide tähendust
- 11) loetleb tuntumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid
- 12) oskab nimetada tuttavaid loomi, kirjeldada nende välimust ja öelda, kus nad elavad

Kuueaastane laps:

- 1) teab nädalapäevade järjestust
- 2) nimetab oma lasteaia ja rühma nime
- 3) teab raha otstarvet
- 4) oskab nimetada teisi rahvusi ja keeli
- 5) oskab kirjeldada tähtsamate tähtpäevade tähistamist lasteaias
- 6) teab, miks on vaja prügi sorteerida
- 7) kirjeldab, kuidas hoida enda ja teiste tervist
- 8) teab, millised toiduained tekitavad hambaauke
- 9) teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukorras
- 10) seostab muutusi looduses aastaegade vaheldumisega ning oskab neid kirjeldada
- 11) oskab kirjeldada oma teekonda kodust lasteaeda
- 12) soovib osaleda looduse korrastamise
- 13) oskab nimetada ja kirjeldada aias ja metsas kasvavaid taimi
- 14) nimetab tuntumaid erineva elupaiga ja viisiga loomi ning kirjeldab nende välimust

Seitsmeaastane laps:

- 1) tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jms
- 2) kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone
- 3) nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid; oskab kasutada lihtsamaid töövahendeid (toas, aias)
- 4) nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone
- 5) mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused
- 6) oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku
- 7) julgeb keelduda (ühis)tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik
- 8) kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist
- 9) järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist
- 10) suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalts ning käitub seda säästvalt
- 11) kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi
- 12) kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring
- 13) selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad
- 14) selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumisest
- 15) mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale
- 16) kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm
- 17) kirjeldab ohte inimestega suheldes ning nimetab väärkohtlemise ennetamiseks või abi saamiseks vajalikke tegevusi
- 18) teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga turvaliselt sõita

5.3. Keel ja kõne

Lapse kõnet ja sõnavara arendatakse kõikides tegevustes (igapäevatoimingutes, vestlustes, vaatlustel, mängudes, muinasjuttude/piiblilugude jutustamisel, lavastustes, näidendites, kunsti-, liikumise- ja muusikategevustes jm). Igas tegevuses on kõnearenduslik osa. Lisaks on planeeritud hommikuringidesse keele- ja kõnearenduslikke õppemänge ning koolieelikutele vastavaid kirjalikke ülesandeid.

Laps õpib rääkima reaalsetes suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga. Ta omandab kõnet eelkõige täiskasvanut matkides, seega peab õpetaja kõne olema korrektne ja vastama kirjakeele normidele.

Valdkonna sisu:

- Keelekasutus: hääldamine, sõnavara grammatika
- Suhtlemine, jutustamine ja kuulamine
- Lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus

5.3.1 Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel

Kaheaastane laps:

- 1) valib ja vaatab pildiraamatut
- 2) suhtleb 1-2 sõnaliste lausetega nii mängus kui igapäevategevustes
- 3) kasutab nimi- ja tegusõnu, ase- ja määrsõna (siia, seal, nii)
- 4) saab aru lihtsatest korraldustest ja täidab neid: anna..., võta..., pane...jm
- 5) vastab täiskasvanu küsimustele mis? kes? kus? ühe või kahe sõnalise ütlusega

Kolmeaastane laps:

1) on omandanud põhilise osa keele häälikutest ja grammatilisest struktuurist, kõneleb seostatult,

kasutades keele grammatilisi vorme

- 2) osaleb dialoogis
- 3) oskab vastata küsimustele: Kus? Mida teeb?
- 4) keerab ükshaaval raamatulehti
- 5) nimetab tegevusi pildil
- 6) loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust
- 7) kommenteerib enda ja /või kaaslaste tegevust 1-2 lausega

Neljaaastane laps:

- 1) oskab öelda ees – ja perekonnanime
- 2) kasutab 3-5 sõnalisi lauseid, sh koond ja rindlauseid
- 3) jutustab kahe-kolme lausungiga lihtsa jutukese läbielatud või nähtud sündmusest
- 4) mõistab täiskasvanu poolt ette jutustatud teksti
- 5) mõistab ja kasutab lihtsamaid üld- ja liiginimetusi (loomad, sõidukid jne)
- 6) eristab häälikut häälikute reas

Viieaastane laps:

- 1) hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid
- 2) moodustab grammatiliselt õigeid lauseid
- 3) suudab määrata hääliku olemasolu sõnas
- 4) suudab jutustada 3 – 5 lausungiga sündmuses oma elus, nähtud või kuulnud jutus
- 5) märkab ja oskab parandada vigu teiste kõnes
- 6) reastab lihtsama pildiseeria ja jutustab selle järgi

7) tunneb ja kirjutab mõningaid tähti ja kirjutab oma nime

8) teab peast liisusalme ja luuletusi

Kuueaastane laps:

1) kirjutab loetavalt oma ees – ja perekonnanime

2) tunneb enamuse tähtedest

3) oskab hääldata, määrata hääliku olemasolu ja asukohta sõnas (v.a häälikuühenditega sõnad)

4) oskab sünteesida häälitud sõna

5) jutustab isiklikest kogemustest ja oskab oma joonistust kirjeldada

6) suunab kõnega kaaslaste tegevust, annab hinnangut

7) oskab tuletada sõnu (triip – triibuline jne)

Seitsmeaastane laps:

1) tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel; arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga

2) saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida

3) suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda

4) jutustab pildi, kuuldu teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid

5) kasutab kõnes liitlauseid

6) kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördvorme ainsuses ja mitmuses

7) valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada

8) hääldab oma kõnes ja etteöeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid

9) tunneb tähti ja veerib kokku 1–2-silbilisi sõnu, tunneb kirjapildis ära mõned sõnad

10) kirjutab joonistähedega 1–2-silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega

11) teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.

5.4. Matemaatika

Laps vaatleb ja uurib esemeid, nähtuseid ning tunnetab maailma erinevate meeltega. Laps õpib esemeid, nähtuseid kirjeldama: algul täiskasvanu abiga, hiljem iseseisvalt. Lapse kasvades areneb tema sõnavara, eneseväljendusoskus ning ta kirjeldab esemeid järjest detailsemalt. Matemaatikast arusaamine tugineb reale käelistele, sõnalistele ja mõttelistele tegevustele, mille abil laps hakkab ruumis ja ajas orienteerumisel kasutama erinevaid oskussõnu. Matemaatikaga on seotud nii igapäevatoimingud, mängud kui kõik õppetegevused. Lisaks on iganädalane küpsetamine seotud matemaatikaga: koguste kaalumise, mõõtmine, loendamine.

Valdkonna sisu:

- Asjade maailm: esemete järjestamine, rühmitamine, orienteerumine ajas ja ruumis, hulgad.
- Arvude maailm: loendamine, arvud, liitmine ja lahutamine.
- Suuruste maailm: tasapinnalised ja ruumilised geomeetrilised kujundid.

5.4.1 Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel

Kaheaastane laps:

- 1) näeb ja leiab esemetes erinevusi (suur ja väike)
- 2) rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (värvus, kuju või suurus) alusel

Kolmeaastane laps:

- 1) asetab esemeid sisse, peale, alla ja kõrvale
- 2) rühmitab esemeid ühe etteantud tunnuse (värv, kuju, suurus) alusel hulgaks
- 3) näeb ja leiab esemetes erinevusi (suur - väike, peenike – paks, pikk- lühike)
- 4) loendab nelja piires ja tunneb arvude rida 4-ni

Neljaaastane laps:

- 1) kasutab tagasõnu (all, peal, ees, sees, taga) ruumisuhete tähistamiseks
- 2) laob detaile suuruse järgi
- 3) saab aru võrdlusastmest (ilus, ilusam, kõige ilusam; suur, suurem, kõige suurem)
- 4) sorteerib esemeid rühmadesse ühe etteantud tunnuse järgi (värv, kuju, suurus)
- 5) nimetab ringi, ruutu, kolmnurka
- 6) loendab viie piires ja tunneb arvude rida 5ni

Viieaastane laps:

- 1) järjestab esemeid pikkuse, laiuse, kõrguse järgi
- 2) oskab näha ja nimetada 3-5 eseme ühist tunnust
- 3) oskab kasutada ajamõisteid (eile, täna, homme)
- 4) nimetab vähemalt 8 värvust
- 5) järjestab esemeid suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi
- 6) näeb ja oskab kirjeldada ruudu ja ristküliku sarnasusi ja erinevusi ning leida sarnaseid kujundeid ümbritsevast
- 7) võrdleb esemete hulki ning otsustab, mida on rohkem kui, vähem kui

Kuueaastane laps:

- 1) võrdleb arve (on suurem kui, on väiksem kui)

- 2) oskab vähendada ja juurde panna 1 – 3 piires
- 3) nimetab arve 1-10
- 4) loendab hulga elemente 1 -10-ni
- 5) oskab esile tuua erinevaid ja sarnaseid tunnuseid
- 6) oskab esemed olulise tunnuse järgi grupeerida
- 7) mõõdab pikkust, laiust, kõrgust kokkulepitud mõõtevahendiga
- 8) järjestab raskuse ja paksuse järgi

Seitsmeaastane laps:

- 1) määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi
- 2) võrdleb hulki, kasutades mõisteid rohkem, vähem, võrdselt
- 3) teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada
- 4) liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke + , –, =
- 5) koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi
- 6) järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm)
- 7) rühmitab esemeid asendi ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi
- 8) kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil
- 9) oskab öelda kellaega täistundides
- 10) nimetab nädalapäevi, kuid, aastaaegu, teab oma sünnikuud ja -päeva
- 11) mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõduühikuga (samm, pulk, nõör vms)
- 12) eristab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (kroon, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse
- 13) leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu ning kera ja kuubi, kirjeldab neid kujundeid.

5.5. Kunst

Läbi kunstitegevuste (maalimine, joonistamine, voolimine, meisterdamine, käsitöö) areneb nii loovus kui ka peenmotoorika, mis on aluseks aju arengule.

Kunstitegevustes kasutatavate erinevate (looduslike) materjalide kaudu areneb lapse puutemeel ning erinevate töövahendite kaudu areneb peenmotoorne osavus, käe ja silma koostöö, püsivus jm.

Nii inimese kui Jumala loodud kunst võimaldab arendada lapse vaatlusoskust, ilumeelt ja fantaasiat, kingib elamusi.

Õpetaja esteetiliselt kujundatud ruumid ja aed, milles laps igapäevaselt viibib, on olulised lapse ilumeele kujundajaks. Ruumis olevad vormid (kangad, mänguvahendid, mööbel) ja aed peavad jätma lapsele piisavalt ruumi fantaasiaks ja vabaduseks (et mõte saaks lendu minna ja keha saaks tegutsema hakata), et ärgitavad loovust ja entusiasmi.

Valdkonna sisu:

- kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- kunstiteoste ja looduse vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

5.5.1 Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel

Kaheaastane laps:

- 1) kritseldab pliiatsitega
- 2) osaleb meelsasti kunstitegevustes

Kolmeaastane laps:

- 1) hoiab rasvakriiti, pliiatsit pöidla ja sõrmega, mitte rusikaga
- 2) kasutab mitmesuguseid töövahendeid: pintsel, pliiats, kriit, jm
- 3) veeretab, mudib ja venitab savi ning plastiliini
- 4) leiab samasuguse vormi ja värviga eseme

Neljaaastane laps:

- 1) kleebib detaile, kujundeid
- 2) lõikab läbi pabeririba
- 3) hoiab pliiatsit õigesti käes
- 4) värvib piirjoonte sees
- 5) käsitseb iseseisvalt voolimismaterjali, veeretab kuule, vorstikesi, pätse
- 6) nimetab ja tunneb põhivärve (punane, kollane, sinine, roheline, must, valge)

Viieaastane laps:

- 1) kasutab töövahendeid: pintsel, pliiats, käärid
- 2) lõikab, voldib lihtsaid kujundeid, voolib kujukesi
- 3) kasutab joonistusvahendeid liigse surveta
- 4) joonistab äratuntavalt maja, inimest, puud jm

Kuueaastane laps:

- 1) lõikab välja lihtsamaid kujundeid
- 2) oskab joonistada kujundeid

- 3) voolib loovalt
- 4) oskab kasutada pliiatsiteritajat
- 5) murrab paberi kokku joont mööda

Seitsmeaastane laps:

- 1) leiab ümbritseva vaatllemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil
- 2) väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid ja fantaasiaid
- 3) kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid
- 4) kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu
- 5) keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö
- 6) loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest
- 7) koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks
- 8) kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu

5.6. Muusika

Muusika toetab ja rikastab lapse hingelist arengu ja tundeelu.

Muusikategevused (laulmine, pillimäng jm) on teadlikult lõimitud:

- igapäevategevustesse (nt tegevuste alustamine ja lõpetamine, uinumine),
- erinevate valdkondade õppetegevustesse (hommikuring, liikumine, keel ja kõne, mäng, lavastused jm),
- pidude ja tähtpäevade tähistamise.

Õpetaja ülesanne on luua keskkond ja planeerida tegevused (nt muusikalised muinasjutud) , mis ärgitab last avastama ümbritsevat võrratut helide maailma. Lapse meeli arendab erinevate nüansside kuulmis- ja eristamisoskus (nt kivide erinevad helid). Samuti on oluline kujundada ja arendada lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid.

Valdkonna sisu:

- Laulmine
- Muusika kuulamine
- Muusikalis-rütmiline liikumine
- Pillimäng

5.6.1 Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel

Kaheaastane laps:

- 1) tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast
- 2) kuulab ja jälgib õpetaja laulu
- 3) mängib õpetaja ettenäitamisel lihtsamaid löökpille

Kolmeaastane laps:

- 1) oskab muusika saatel sooritada matkivaid liigutusi: kass, koer, jm
- 2) liigub koos õpetajaga vastavalt muusika iseloomule
- 3) püüab õpetajaga kaasa laulda

Neljaaastane laps:

- 1) oskab kasutada löökpille: kõristid, kõlapulgad, tamburiin jms
- 2) laulab vabalt voolava häälega
- 3) alustab, lõpetab laulu teistega üheaegselt
- 4) liigub vastavalt muusika iseloomule
- 5) liigub ringis üksi, paaris
- 6) kasutab lihtsaid tantsuelemente (galopp, sulghüpped)
- 7) kordab liisusalme ja luuletusi

Viieaastane laps:

- 1) liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele või aeglustumisele
- 2) laulab ilmekalt, puhta intonatsiooniga
- 3) õppeaasta lõpuks laulab iseseisvalt mõnda aasta jooksul õpitud laulu
- 4) kuulab muusikat ja oskab seda iseloomustada (lõbus, kurb, kõrge, madal jne)
- 5) mängib raskemaid rütmipille (triangel)

Kuueaastane laps:

- 1) oskab tantsusamme ja kasutab neid erineva iseloomuga tantsudes: rõhksamm, hüpaksamm, galopp
- 2) oskab välja mõelda uusi liigutusi laulumängude juurde
- 3) laulab ilmekalt erineva iseloomuga laule (vaikselt, valjult, kiirelt, aeglaselt)
- 4) julgeb esineda üksi solistina
- 5) tantsib polkasammuga
- 6) oskab kirjeldada muusika iseloomu

Seitsmeaastane laps:

- 1) laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega
- 2) laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansamblis kui ka üksi
- 3) suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada

- 4) eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu
- 5) eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille
- 6) mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge
- 7) mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansamblis
- 8) liigub vastavalt muusika meeleolule
- 9) väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu.

5.7. Liikumine

Liikumine (õues) on lapse tervise ja heaolutunde alus. Aktiivne liikumine looduses või vabamängus ärgitab loovust ja soodustab aju arengut ning õpivõimet.

Õpetaja poolt planeeritakse teadlikult peen- ja üldmootorseid tegevusi õppetegevustesse (nt hommikuringi). Laste vabal ajal soodustatakse pigem liikuvaid kui lauataaguseid mänge. Olulisel kohal on õues liikumine ja mõtetatud liikumine (töökasvatus).

Valdkonna sisu:

- Kehalise kasvatusel alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen
- Põhiliikumised
- Liikumismängud ja -muinasjutud
- Loodusliikumine
- Tants ja rütmika
- Erinevad spordialad
- Erinevad tööd (õues ja toas)

5.7.1 Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel

Kaheaastane laps:

- 1) tunneb rõõmu aktiivsest kehalisest tegevusest
- 4) viskab ja veeretab palli
- 5) jookseb palli või rõnga järel
- 6) ronib ja roomab üle ja läbi väikeste takistuste
- 7) kõnnib abiga trepist üles ja alla
- 8) oskab sooritada ettenäitamisel lihtsamaid liigutusi: plaksutamine, põlve plaks, kükk

Kolmeaastane laps:

- 1) kõnnib trepist üles ja alla
- 2) viskab täiskasvanule palli, lööb seisvat palli jalaga
- 3) kõnnib paaris
- 4) kõnnib üle takistuse
- 5) roomab koordineeritult käte- ja jalgade abiga

- 6) sooritab põhiliikumisi
- 7) teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühises tempos õpetaja ja kaaslastega

Neljaaastane laps:

- 1) sõrmemängu ajal liigutab iga sõrme
- 2) kõnnib ja jookseb kooskõlastatud käte ja jalgade liikumisega
- 3) kõnnib tasakaalupingil
- 4) ronib varbseinal vahelduva sammuga
- 5) viskab palli paaris
- 6) hüppab paigalt kaugust
- 7) sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes
- 8) sooritab koordinaatsiooni, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi

Viieaastane laps:

- 1) kasutab põhiliikumisi aktiivses kehalises tegevuses ja mängudes
- 2) valitseb oma keha ning sooritab tasakaalu, painduvust, osavust arendavaid harjutusi
- 3) seisab ja hüppab ühel jalal, kõnnib päkal, kannal, jala sise- ja välisküljel
- 4) mängib kollektiivseid võistlusmänge
- 5) õpitud tegevustes kasutab ohutuid liikumisviise
- 6) kasutab spordi – ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt
- 7) oskab liikumises kasutada raskemaid elemente: ees ja külggalopp, hüpaksamm

Kuueaastane laps:

- 1) käsitseb mängu ja spordivahendeid juhendatud aktiivsetes tegevustes ja loovmängudes
- 2) säilitab dünaamilistes harjutustes tasakaalu
- 3) ronib varbseinal ja vahelduva sammuga ja täidab lisaülesandeid
- 4) püüab, viskab, pörgatab palli
- 5) hüppab kaugust hoojooksult ja paigalt
- 6) teab ja kasutab mõisteid õpitud terminoloogia piires (kõhuli lamang, harkiste)

Seitsmeaastane laps:

- 1) keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks
- 2) peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid
- 3) sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised

- 4) sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi
- 5) säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel
- 6) kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt
- 7) matkib täiskasvanut töö tegemisel, harjutuste sooritamisel
- 8) sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi
- 9) liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga
- 10) kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, kelgud, käru, reha jne)
- 11) mängib sportlike elementidega mängu (nt jalgpall)
- 12) peab kinni kokkulepitud mängureeglitest
- 13) nimetab erinevaid spordialasid.

5.8. Eesti keel kui teine keel

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
- tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

Valdkonna sisu:

- kuulamine;
- kõnelemine;
- Eesti kultuuri tutvustamine.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel peetakse oluliseks eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (nt ümbritsevad esemed jmt). Pööratakse erilist tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutatakse miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendeid. Last suunatakse õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suhtlemisel, luuakse selleks lapsi huvitavaid olukordi, sh väljaspool lasteaeda (kauplus, teater, spordivõistlus, õppekäik jm). Õpitut korratakse erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, keeleõpet seotakse teiste tegevustega – liikumine, laulmine, käeline tegevus, vaatlemine jm. Vestlusteemade valimisel lähtutakse lapse kogemustest, samateemalistest vestlustest rühmas või kodus (emakeeles); valitakse mitmekesiseid pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ettelugemiseks ja ühiseks lugemiseks. Õpetaja rõhutab õige kõne mudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, sõna või fraasi korrektsena korrates.

5.8.1. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel

Kolmeaastane laps

- 1) tunneb huvi eesti keele vastu

- 2) kuulab ja tajub eesti keele kõla
- 3) kordab järele lihtsamaid sõnu
- 4) tunneb huvi Eesti rahvussümbolite vastu.

Neljaaastane laps

- 1) reageerib adekvaatselt lihtsamatele korraldustele
- 2) kuulab eestikeelset ettelugemist või jutustamist
- 3) mõistab lihtsamaid õpitud küsimusi
- 4) tunneb ära õpitud sõnad ja väljendi ning mõistab neid
- 5) teab õpitud lihtsamaid viisakusväljendeid
- 6) tunneb aktiivset huvi asjade nimetuste vastu
- 7) kordab järele õpitud sõnu ning kasutab neid tuttavate esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks
- 8) oskab vastata lihtsamatele küsimustele
- 9) hääldab järele kuuldu sõnu
- 10) tunneb ära Eesti lipu ja oskab seda kirjeldada
- 11) oskab nimetada, mis riigis ta elab
- 12) tunneb huvi Eestis tähistatavate rahvakalendri tähtpäevade vastu
- 13) tunneb huvi eesti rahvaloomingu vastu.

Viieaastane laps:

- 1) reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele
- 2) kuulab eestikeelset ettelugemist või jutustamist ning tunneb kuuldu pildil ära
- 3) mõistab õpitud küsimusi
- 4) tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid
- 5) kasutab õpitud viisakusväljendeid
- 6) kasutab õpitud sõnu esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks
- 7) oskab koostada lihtsamaid fraase ja lauseid
- 8) kasutab endast rääkides sõna mina
- 9) vastab küsimustele õpitu piires
- 10) teab peast mõnda eestikeelset laulu või luuletust
- 11) tunneb huvi eesti keeles lugemise ja kirjutamise vastu
- 12) tunneb kirjapildis ära oma nime

13) tunneb Eesti rahvussümbolitest ära Eesti lipu, rahvuslille ja rahvuslinnu ning oskab neid nimetada

14) oskab nimetada mõningaid Eestis tähistatavaid riiklikke ja rahvuslikke tähtpäevi

15) oskab laulda mõnda tuntud eesti lastelaulu

16) teab mõnda eestikeelset liisusalmi.

Kuueaastane laps

1) reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele

2) kuulab ja mõistab kõnet, mis on vahetult seotud õpitud suhtlus situatsiooniga

3) mõistab etteloeatud või jutustatud eakohase eestikeelse teksti põhisisu

4) mõistab esitatud küsimusi

5) tunneb ära õpitud/omandatud sõnad ja väljendid ning mõistab neid.

6) kasutab elementaarseid viisakusväljendeid erinevates suhtlussituatsioonides.

7) kõneleb õpitud sõnavara piires, suudab algatada ja lõpetada lihtsamat vestlust.

8) vastab küsimustele ning oskab ise esitada lihtsamaid küsimusi.

9) moodustab ise lihtsamaid fraase ja lihtlauseid.

10) räägib õpitud sõnavara piires endast ja oma perest ning vestleb õpitud teemadel

11) teab peast mõnda eestikeelset luuletust ja laulu

12) tunneb eesti keele häälikuid ja tähti

13) hääldab korrektselt lihtsamaid häälikuid

14) tunneb kirjapildis ära mõned eestikeelsed sõnad

15) oskab kirjutada oma nime trüki tähtedega

16) teab ja oskab Eesti rahvussümbolitest kirjeldada Eesti lippu, rahvuslille ja rahvuslindu ning nimetab vähemalt kaks eesti rahvustoitu

17) oskab kirjeldada mõne Eestis tähistatava tähtpäevaga seotud kombeid, sh oma kogemuste põhjal

18) oskab laulda mõnda lihtsamat eesti rahvalaulu

19) tunneb ära eesti rahvarõivad.

Seitsmeaastane laps:

1) mõistab lihtsamat argiteemalist eestikeelset kõnet

2) tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid ning kasutab neid oma kõnes

3) saab aru korraldusest ja toimib vastavalt

- 4) saab aru lihtsast küsimusest ning vastab sellele õpitud sõnavara piires
- 5) kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid
- 6) teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule
- 7) oskab nimetada mõningaid Eesti kohanimesid, tuntud inimesi.

6. LAPSE ARENGU HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

6.1. Eesmärgid

Laste arengu hindamine on vajalik, et:

- tagada lapse heaolu ja areng,
- mõista lapse eripära,
- määratleda lapse arengulised saavutused,
- selgitada välja lapse erivajadused,
- aidata lapsel ise enda arengut ja edasiminekut näha,
- kavandada õppe- ja kasvatustegevusi koostöös lapsevanematega.

6.2. Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted

- Lapse arengu analüüsimisel ja hindamisel lähtutakse lapse individuaalsest arengust ja lasteaia õppekavas toodud üldoskuste ja valdkondade eeldatavatest tulemustest vastavalt kahe-, kolme-, nelja-, viie-, kuue- ja seitsme aastastele lastele.
- Lapse arengu eeldatavaid tulemusi ei käsitleta kõigile kohustuslikuna, need on teatud üldtunnustatud tähised, mis aitavad kavandada lapse arenguks vajalikke tegevusi.
- Lapse arengut analüüsib koos rühmaõpetajatega ka liikumis- ja muusikaõpetaja omas valdkonnas ning keelelist arengut lasteaia logopeed.
- Lapse arengu hindamisel kasutatakse peamise meetodina vaatlust. Lapsi vaadeldakse vabamängus, igapäevategevustes ja õpetaja poolt planeeritud õppekasvatustegevustes. Vaatlus annab lapse arengust tõesema pildi, ei ole lapsele koormav, on kasutatav kõigis vanusegruppides ja igal ajal. Lisaks kasutatakse temaatilisi vestlusi, õppemänge, joonistuste analüüsi jm.

6.3. Lapse arengu hindamise ja analüüsimise korraldus

Lapse arengu hindamine ja analüüsimine toimub nii igapäevaselt kui planeeritud tegevustena.

Igapäevaselt: jälgivad õpetajad lapsi vabamängus, planeeritud õppekasvatustegevustes ja igapäevatoimingutes. Info saamine ja tagasiside andmine lapse arengu kohta toimub igapäevase suhtlemise või eelnevalt kokkulepitud individuaalsete vestluste kaudu.

Õpetajad planeerivad iga õppeaasta alguses lapse arengu hindamist. Õppeaasta alguses tutvustatakse lapsevanematele (koosolekul) lapse arengu hindamise ja analüüsimise põhimõtteid ja korraldust.

Lapse arengu jälgimiseks koostatakse igale lapsele arengumapp, mis annab ülevaate lapse arengust kogu lasteaia viibimisel ajal.

Sügisel ja kevadel täidetakse lapse arengu fikseerimiseks Lapse arengukirjeldus, mis lähtub vastava vanuse üldoskustest ja valdkondade eeldatavatest tulemustest.

Sügisese vaatluse tulemusel fikseerivad õpetajad lapse need arenguvaldkonnad, millele tuleb õppeaasta jooksul enam tähelepanu pöörata, mida arvestada tegevuste planeerimisel, keda tuleks suunata erialaspetsialisti konsultatsioonile, kuidas toetada probleemide ilmnemisel lapse arengut.

Kevadel saavad õpetajad näha lapse arengu edenemist õppeaasta jooksul ja hinnata õppe- ja kasvatustöö tulemuslikkust.

Vähemalt üks kord õppeaastas viivad lasteaiaõpetajad lapsevanematega läbi tema lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks arenguveestluse. Vajadusel osalevad vestlusel asutuse tugispetsialistid, tugiteenuste koordinaator, juhtkond. Arenguveestluse tulemused, sh lapse arengu eesmärgid fikseeritakse Arengukirjelduses. Arenguveestlusi viiakse läbi ka vastavalt vajadusele kogu õppeaasta jooksul (nt arenguliste erivajaduste ilmnedes).

Uue lapse lasteaeda tulekul viiakse läbi perevestlus, kus vanemad annavad ülevaate lapsest, tema arengust ja õpetajad tutvustavad lasteaia õppe-ja kasvatustöö põhimõtteid ning korraldust. Koos leitakse arengueesmärgid.

Lapse arengu jälgimiseks ja analüüsimiseks koostatakse igale lapsele arengumapp. Arengumapp sisaldab näiteks:

- lapse arengu vaatluslehti, lapse arengukirjeldusi,
- individuaalset arenduskava (IAK),
- valik laste töid (joonistused jm),
- lapse huvitavaid ütlemissi, arvamusi, tähelepanekud lapse tegevuse kohta,
- lapsevanemate küsitlusi lapse ja tema arengu kohta,
- temaatilisi töölehti (nt Mina, Minu pere, Mina tean ja oskan jm)
- lapse ja pere ühistöid (nt Minu sugupuu, Vanavanemate tarkus, Koos perega...)

Lapse arengukirjeldus, koolivalmiduskaart, logopeedilise toe/tugiteenuste kokkuvõte või muu lapse arenguga seotud dokument on turvalises ELIISI keskkonnas ja seal ka vanemale nähtav. Dokumentide (nt koolivalmiduskaardi) väljastamiseks teise asutusse (Rajaleidja, põhikool vm) küsitakse lapsevanema nõusolekut.

7. ARENGUVESTLUSE LÄBIVIIMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

7.1. Arenguestluse eesmärgid:

- anda vastastikku tagasisidet lapse arengust ja õppimisest;
- hinnata toimunud õppe- ja kasvatusprotsessi tulemusi;
- ennetada võimalikke kasvatus- ja arenguraskusi või leida ühiselt lahendusi tekkinud probleemidele;
- selgitada välja lapsevanema ootused lapse arengu ja lasteaiaõpetaja töö kohta;
- selgitada enda kui õpetaja ja lasteaia põhimõtteid;
- saavutada usaldussuhe vanematega;
- kavandada mõlemapoolsed edasised tegevused lapse arengu toetamiseks.

7.2. Lapse arenguestluse läbiviimise põhimõtted

Lapse arengust antakse lapsevanematele tagasisidet arenguestluse vormis.

Arenguestlusel osalevad lapsevanemad ja rühma õpetajad. Vajadusel võtavad arenguestlusest osa ka lasteaia logopeed, tugiteenuste koordinaator, teised õpetajad ja/või õppealajuhataja.

Arenguestlus on dialoog lapsevanema ja rühma õpetajate vahel, mille käigus annavad õpetajad ülevaate lapse arengust.

Õpetajate poolt antav tagasiside on ettepoole suunduv, seotud vastastikku aktsepteeritavate eesmärkidega.

Lapsevanemale antav tagasiside algab ja lõpeb positiivselt. Probleemide esitamine on konkreetne, kirjeldav ja toetub faktidele.

Arenguestluse aluseks on lapse arengumapp ja arengu kirjeldus või koolivalmiduskaart, mida arenguestluse käigus vajadusel täiendatakse.

Arenguestluse tulemused on konfidentsiaalsed.

7.3. Lapse arenguestluse läbiviimise korraldus

Arenguestlused viiakse läbi regulaarselt üks kord aastas, õppeaasta II poolel (veebbruar-aprill). Arenguestlusi viiakse läbi ka vastavalt vajadusele kogu õppeaasta jooksul (nt erivajaduse ilmnemisel lapse arengus).

Õpetajate ettevalmistus arenguestluseks:

- Õpetajad koostavad arengumapi alusel Lapse arengukirjelduse või Lapse koolivalmiduskaardi, kaasates vajadusel logopeedi ja/või teisi õpetajaid.
- Õpetajad koostavad arenguestluste ajakava (väljapakutud kuupäevad ja kellaajad, arvestusega kuni üks tund pere kohta). Lapsevanem saab endale valida rühma õpetajate poolt välja pakutud sobiliku arenguestluse aja.
- Enne arenguestlust (vähemalt nädal aega) antakse lapsevanematele kutse ettevalmistava küsimustikuga.
- Arenguestlus viiakse läbi rühmaruumis, kabinetis, logopeedi ruumis vm.

8. LAPSE KOOLIVALMIDUSE HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

8.1. Koolivalmiduse määratlemine

Koolivalmidus on valmisolek minna üle mänguliselt põhitegevuselt õpitegevusele.

Valmisolek õpingute alustamiseks kujuneb samm-sammult kogu lapse koolieelse elu jooksul ning seda mõjutavad nii sünnipärased eeldused ja võimed kui ka kasvukeskkond, milles laps elab ja areneb, aga ka inimesed, kes temaga suhtlevad ja tema arengut suunavad.

Oluline pole see, mida laps oskab ja teab, vaid see, kuidas ta oma teadmisi ja oskusi kasutab ning ülesande lahenduseni jõuab.

Koolivalmidusel on füüsiline, vaimne ja sotsiaalne aspekt, mis omavahel põimudes aitavad lapsel tulla toime koolipoolsete nõudmistega.

1. Füüsilise aspekti seisukohalt on olulised:

- lapse tervislik seisund, sellest olenevad lapse koormustaluvus ja töövõime,
- lapse üldfüüsiline areng, liikumisaktiivsus ja vastupidavus,
- lapse oskus valitseda oma liigutusi ja liikumist,
- lapse motoorne areng – käelihaste tegevus ja käe ning silmade koostöö.

2. Vaimse aspekti seisukohalt on olulised:

- lapse loovus ja initsiatiivikus,
- lapse kõne, väljendus- ja jutustamisoskus,
- kuidas laps oma teadmisi ja oskusi oskab kasutada, kuidas ta lahenduseni jõuab,
- lapse oskus kuulata, uurida, keskenduda ja vaadelda,
- lapse kujutlused ruumist ja ajast, orienteerumine ajas ja ruumis,
- lapse oskus järjestada, rühmitada ja võrrelda ning anda esemetele/tunnustele ühine nimetus (loogiline mõtlemine),
- lapse oskus tajuda detaile ja tervikut, üldistada, tajude eristusvõime ja mõtestatus.

3. Sotsiaalse aspekti seisukohalt on olulised:

- lapse soov õppida ja omandada uusi teadmisi, huvi ümbritseva vastu,
- valmisolek täita täiskasvanu nõudmisi,
- oskus seada endale jõukohaseid eesmärke ja neid iseseisvalt täita,
- käituda sotsiaalselt vastutustundliku, lugupidava ja hoolivana nii inimeste kui ka kogu ümbritseva keskkonna suhtes.

8.2. Koolivalmiduse hindamise põhimõtted

Koolivalmiduse hindamine toimub põhiliselt vaatluse teel, mille käigus selgitatakse välja lapse arengu tase õppekavas sätestatud üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuse

valdkonnaoskustes. Last vaadeldakse vabategevustes (mäng, lapse algatatud tegevus/tegevusetus) ja planeeritud õppetegevustes.

Koolieelikutega viiakse läbi kontrollitud joonistuse vaatlus, mis näitab:

- lapse kognitiivset arengut: sõnavara, verbaalsest instruktsioonist arusaamist, mälu, arusaamist matemaatilistest mõistetest, joonistamis- ja kirjutamisoskust, oskust töötada paberi ja pliiatsiga, orienteerumist paberil;

- lapse sotsiaal-emotsionaalset arengut: iseendaga toimetulekut, grupis töötamise oskust, käitumisreeglite tundmist, kohanemist uue keskkonna ja inimestega, tähelepanu ja kontsentratsioonivõimet, korraldustest arusaamist ja oskust nende järgi tegutseda.

Logopeed hindab:

- lapse sõnavara ja väljendusoskust;
- kõne morfoloogilise ja süntaktilise arengu taset;
- hääldust ning teksti mõistmist;
- lugemise ja kirjutamise eeldusi,
- kognitiivseid võimeid.

8.3. Koolivalmiduse hindamise orraldus

Lapse koolivalmiduse kujunemist jälgitakse õpetajate poolt lapse arengu analüüsimise käigus kogu koolieelse perioodi.

Koolieeliku areng fikseeritakse kirjalikult kaks korda õppeaastas, sügisel ja kevadel. Saadud tulemused lisatakse lapse arengumappi. Antud tulemuste põhjal viiakse lastevanematega läbi arenguveestlus.

Lapse koolivalmiduse hindamisel saadud arengu tulemusi kirjeldatakse üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades lapse koolivalmiduse kaardil, tuues välja lapse tugevused ja arendamist vajavad küljed.

8.4. Kooliettevalmistustegevused

Liitrühmade koolieelikute ettevalmistus kooliks toimub nii rühmas kui ka eraldi kooliettevalmistustegevustena. Kooliettevalmistustegevused planeerib ja viib läbi rühma õpetaja kuu tegevuskava alusel.

Rühmas toimuv töö:

- Igapäevastes toimingutes: laua katmine (arvude ja tähtede tundmine, söögiriistade loendamisel jm), võileibade jm valmistamine, juur- ja puuviljade lõikumine, riietumine (paelte kinni sidumine ja korrektsus riietuses), nooremate aitamine ja eeskujuks olemine.
- Planeeritud õppetegevustes (nt hommikuring) on koolieelikutel kandev osa.
- Pidude ettevalmistamisel on koolieelikutel näidendites kandvamad rollid, mis nõuavad esinemisjulgust, sõnaosavust, diktsiooni ja ilmekuse harjutamist.
- Meisterdamisel peavad kaasa tegema korrektselt, puhtalt, oma töö lõpetama ning töökoha korrastama. Käsitöö tegemine (heegeldamine, õmblemine, puutöö, raamil põimimine jm) arendab käelist ja vaimset võimekust, ilumeelt, püsivust ja korrektsust.
- Lapse enda kujundatud kirjaeelharjutuste, tähe- ja numbrivihik, muinasjuturaamat.

Lasteaia ja kooli koostööna saavad koolieelikud tutvuda koolimaja ja –korraldusega ning tulevase õpetajaga. Koolieelikutel on võimalik osaleda kooli juures toimivas eelkoolis, mis toetab koolivalmidust.

8.5. Koolikohustuse täitmise edasilükkamine ühe õppeaasta võrra

Lapsevanemaid nõustatakse lapse koolikohustuse täitmise edasilükkamises ühe õppeaasta võrra arenguestlusel või ümarlaual, kus osalevad kõik lastega tegelevad lasteaiaõpetajad.

Lapse koolikohustuse täitmise edasilükkamist otsustab nõustamiskomisjon lapsevanema taotluse alusel. Koolikohustuse täitmise edasilükkamine rakendub lastele, kes eelmise aasta 1. oktoobrist kuni jooksva aasta 30. septembrini (kaasa arvatud) saavad 7-aastaseks.

Koolikohustuse täitmise edasilükkamise võib algatada ka arst, lasteaia õpetaja, logopeed jne, kuid aluseks on lapse tervise seisund, mille kohta annavad kirjaliku arvamuse perearst, lastearst või lastepsühhiaater.

Arvestatavateks terviseprobleemideks on äge haigus, krooniliste haiguste ägenemine või raske trauma, mis on vajanud pikaajalist (üle 6 nädala) haiglaravi viimasel aastal enne kooli astumist; kõne ja keele arenguhäired (logopeedilise uuringu alusel) või neurootilised häired; samuti segatüüpi spetsiifilised või pervasiivsed arenguhäired.

Koolikohustuse täitmise edasilükkamise taotlus rahuldatakse vaid juhul, kui lapsevanema (eestkostja) poolt tagatakse kuni kooliminekuni lapse arenguks ja taastusraviks vajalik keskkond ning võimalus jätkata alushariduse omandamist koolieelses lasteasutuses või kooli ettevalmistusklassis.

Lapsele, kelle koolikohustuse täitmine on nõustamiskomisjoni otsusega edasi lükatud, koostatakse õpetajate poolt vastavaks ajaks individuaalne arenduskava.

9. ERIVAJADUSEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

9.1. Arenguliste erivajadustega ja andekad lapsed

Laps on arenguliste erivajadustega kui tema võimed, tervislik seisund või muud omadused (sh keha-, kõne, meele- või kognitiivne puue, emotsionaalsed ja käitumisraskused, üld- või erianekus, keeleline või kultuuriline taust) erinevad sedavõrd, et tavapärase õpikeskkond ning õppe- ja kasvatusprotsess ei toeta tema võimete arengut piisavalt. Lapse varane erivajaduste või andekuse määramine ning vastava arendustegevuse alustamine annavad parema võimaluse lapse arengu ja õppimise toetamiseks. Õigeaegse sekkumisega ennetatakse käitumis- ja suhtlemisraskusi. Lapse igakülgseks toetamiseks on eeldatud avatud ja tihe koostöö vanematega.

Kui lasteaial puuduvad võimalused lapse arengule vajalike tugiteenuste pakkumiseks või sobitusrühma moodustamiseks, siis teavitatakse arenguestlusel vanemaid edasistest tegevustest - lapsele erilasteaia vm soovitamise, lepingu lõpetamise.

9.2. Lapse arengu hindamine ja toetamine

Õppeaasta alguses (september-oktoober) selgitavad rühmaõpetajad koostöös tugispetsialistiga välja arenguliste erivajadustega ja andekad lapsed.

Lapse arengu hindamine, sekkumine ja toetamine lähtub järgmistest tegevustest:

- Märkamise; lapsevanemate kaasamine.
- Erivajaduse täpsem hindamine; vanemate nõustamine. Vajadusel soovitatakse Hariduse Tugiteenuste Keskuse jt spetsialistide juurde pöördumist.
- Arengu toetamise eesmärkide ja tegevuste väljatöötamine, tegevuskava/IAK koostamine.
- Sekkumine, arengu toetamine, tegevuskava/IAK rakendamine.
- Tulemuslikkuse hindamine.

Õppeaasta lõpus teevad rühmaõpetajad kokkuvõtte lapse arengust õppeaasta jooksul. Tugiteenuste koordinaator lisab vajadusel tuge vajanud lapse osas tähelepanekud Eliisi keskkonnas lapse tegevuskavasse. Logopeed lisab logopeedilist tuge vajanud lapse osas tegevuskavasse kirjaliku kokkuvõtte lapse kõne arengust. Vajadusel soovitatakse lapsevanematele suveperioodiks erinevaid (kõne)arendusmänge- ja tegevusi.

Vajadusel nõustatakse lapsevanemaid koolikohustuse täitmise edasilükkamises või kooliminevale lapsele sobiva õppevormi valikul.

9.2.1. Individuaalse arenduskava koostamise põhimõtted

Individuaalne arenduskava (edaspidi IAK) on kirjalik dokument, mis määrab kindlaks lapse arengulisi erivajadusi arvestava õppe individuaalsed eesmärgid ja tegevused, mis on vajalikud õppe-eesmärkide saavutamiseks.

IAK koostatakse konkreetsele lapsele neis valdkondades, mille arengutase erineb eeldatavast eakohasest arengust.

Arenguvaldkonnad, mida hinnatakse, on:

- mootorika;
- eneseteenindus;
- sotsiaalsed oskused, mäng;

- emotsionaalne seisund ja käitumine;
- suhtlemine ja kõne;
- tunnetustegevus (tähelepanu, mälu, taju, mõtlemine);
- üldorienteeritus ja õpioskused;
- hinnang koolivalmidusele.

IAK koostatakse pärast lapse arengu mitmekülgset jälgimist ja lähima arengu tsooni määramist. Selle koostamisel osalevad kõik lapsega tegelevad erialaspetsialistid ja vanemad. Konkreetse IAK koostavad ja selle rakendamise eest vastutavad rühmaõpetajad koostöös logopeedi ja lapsevanematega.

IAKs esitatakse iga arenguvaldkond konkreetselt lapsest lähtuvate õppeeesmärkidena, millest juhinevad nii lapsevanemad kui lasteaia pedagoogid.

Hinnangu andmise aluseks on individuaalse arenduskava tulemuste analüüs. Sõltuvalt sellest kas eesmärkides püstitatu on omandatud täielikult, pole omandatud või on omandatud osaliselt, loetakse arenduskava täidetuks või osaliselt täidetuks. Kui täitmata on jäänud olulisi eesmärke või mitmed eesmärgid on osaliselt täidetud, siis tuleb antud IAK-d analüüsida, muuta, täiendada ja edasi arendada. Kui eesmärkide realiseerimise tulemused on positiivsed, loetakse IAK täidetuks.

9.3. Erivajadusega lapse toetamise tugisüsteemid

Rühmaõpetajad

- Märkavad lapse probleemi, peavad lapse kohta vaatluspäevikut, kuhu fikseerivad kirjalikult lapse positiivsed ja negatiivsed situatsioonid, konfliktid, lahendused jm olulise.
- Analüüsivad koostöös eripedagoog-logopeediga lapse arengu tulemusi ja situatsioone, toimunud lahendusi, toetamise võimalusi jm olulist.
- Pöörduvad lapsevanema poole, teavitavad probleemist, selgitavad koduse olukorra, kaasavad lapsevanema koostööle lapse toetamiseks jne. Soovitavad vajadusel lapsele erialaspetsialisti konsultatsiooni.
- Teavitavad lasteaia juhtkonda lapsega seotud probleemidest.
- Selgitavad vajadusel rühma lapsevanematele (jälgides isikuandmete mitteavalikustamist) rühma eripära ja töökorraldust.
- Vestlevad rühma lastega, kujundades erivajadusega kaaslasesse positiivset hoiakut.
- Suhtuvad erivajadusega lapsesse mõistvalt, väldivad negatiivseid hoiakuid.
- Kujundavad või loovad lapsele turvalise keskkonna.
- Vajadusel koostavad lapsele iseloomustuse esitamiseks erispetsialistile või pöörduvad tugiteenuste koordinaatoriga koostöös nõustamiseks Hariduse Tugiteenuste Keskusesse.
- Osalevad IAK koostamisel ja elluviimisel.

Lapsevanem:

- Jagab oma kogemusi lapse tegutsemise, käitumise ja suhtlemise iseärasustest kodus.
- Vahendab infot (sh kirjalikult) erinevatelt lapsega tegeleval spetsialistidelt, arstidelt jne.
- Osaleb IAK koostamisel ja elluviimisel.
- Hoiab meeskonna liikmetega kontakti ja huvitub lapse edusammudest ja tegevustest lasteaias.

Tugiteenuste koordinaator

- AEV (arengulise erivajadusega) laste ja nende vajaduste iga-aastane kaardistamine koostöös tugispetsialistide, õpetajate ja/või lapsevanematega.
- Regulaarse meeskonnaveestluse (vähemalt 3x aastas) läbiviimine AEV lapsega seotud tegevuste planeerimiseks, kokkulepete kaardistamine ja jälgimine.
- Lasteaiasiseste ümarlaudade kokkukutsumine ja läbiviimine, vajadusel sinna (majaväliste) tugispetsialistide ja/või lapsevanemate kaasamine.
- AEV laste dokumentatsiooni koostamise juhendamine, dokumentatsiooni liikumise koordineerimine.
- AEV last puudutava info vahendamine lasteaia sees.
- AEV last puudutava info vahendamine lasteaia väliste koostööpartneritega (näiteks kool, TÜ Kliinikum, Rajaleidja keskus, Hariduse Tugiteenuste Keskus jm).
- AEV lastele koostatud koolivalmiduskaartidega tutvumine ning vajadusel parandusettepanekute tegemine rühmaõpetajatele kaardi täpsustamiseks.
- Lasteaia juhtkonnale ettepanekute tegemine tugisüsteemide töö efektiivsemaks korraldamiseks lasteaia siseselt.

Logopeed

- Hindab lapse kommunikatsioonivõimet ja tunnetuslike protsesside arengutaset.
- Jälgib AEV lapse arengut rühmas, vajadusel soovib võtteid/vahendeid lapse toetamiseks.
- Kujundab ja arendab logopeedilist tuge vajava lapse kõne arengu valdkondi: kõnearendus, häälikuseade, hääleteraapia, kogelusterapia, müofunktsionaalne teraapia jm.
- Teostab logopeedilist teraapiat nii individuaal- kui grupitegevustena.
- Nõustab rühmaõpetajaid ja vanemaid, vajadusel soovib erispetsialistide konsultatsioone.
- Osaleb rühma aruteludel, ümarlaudadel, vajadusel arenguveestlustel.

Muusika- ja liikumisõpetaja:

- Jälgib last oma tegevustes.
- Arvestab oma tegevustes lapse erivajadusega.
- Toetab lapse arengut ja tagab tema heaolu oma tegevustes lähtuvalt kokkulepetest rühmaõpetajatega.

Õppesuuna juht

- Tutvub lapsega, teeb oma tähelepanekud rühma töökorraldusest, õpetajate tegevuse kohta jne.
- Nõustab rühmameeskonda pakkudes erinevaid lahendusi jms.
- Organiseerib õpetajatele vestlusringe, soovib koolitusi toetamiseks õpetajate toimetulekut.
- Osaleb vajadusel IAK-de koostamises.
- Informeerib direktorit/nõukogu/pidajat, teeb ettepanekuid edasiseks sammudeks.

9.4. Eesti keel kui teise keele õpe

Õppesuunajuht teavitab lapsevanemat, et meie lasteaia õppe-ja kasvatustegevus toimub eesti keeles ning vestleb lapsevanemaga tekkida võivatest probleemidest (suhtlemine eakaaslastega, pikem ja keerulisem kohanemisaeg, probleemid koolivalmidusega jne.)

Rühmaõpetaja toetab lapse keelelist arengut, et laps mõistaks kõike rühmas toimuvat ja osaleks selles. Rühmaõpetajad lähtuvad põhimõttest, et nad räägivad aeglaselt, kordavad lauseid, lihtsustavad korraldusi jm.

Lapsel võimaldatakse oma keele ja kultuuri tutvustamist.

Logopeed nõustab lapsevanemaid nende lapse kõne arengut ja edasist arendamist vajavates küsimustes. Konsulteerib rühmaõpetajaid tekkivate keeleprobleemide ja keele omandamise spetsiifikaga seoses ja soovitab vajadusel muukeelsete lastega tegelevat logopeedi või keelekümluslasteaeda.

Keeleõppe korraldus

Lapsele, kelle kodune keel ei ole eesti keel, tagatakse eesti keele õpe. See toimub grupitööna või individuaalselt rühmaõpetaja ja logopeedi poolt. Oluline on kaasata ka lapsevanemaid ning süvendada nende huvi keeleõpingute vastu.

Eesti keele õppe eeldatavate tulemuste kavandamisel arvestatakse nii laste arengutaset, vanust kui ka eesti keele õppe mahtu ning metoodikat.

Lapsele koostatakse eesti keele kui teise keele õpetamiseks individuaalne arenduskava.

10. LASTEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

10.1. Lapsevanemaga koostöö põhimõtted

Lapse kohanemise ja heaolu lasteaia tagab hea koostöö lapsevanemate ja õpetajate vahel.

Koostöö aluseks on teineteise austamine, ühine väärtusorientatsioon, kuulamis- ja vestlemisoskus, empaatiavõime ja diskreetsus. Selliste põhimõtetega koostööd juhib õpetaja.

Vanemad kannavad vastutust lapse kasvatusel, hoolitsusel ja arengu eest. Lasteaia personal arvestab lapse ja pere vajaduste ja eripäradega, toetades nii pedagoogiliste ja/või hingehoidlike vestluste kaudu kui ka võimalusel materiaalselt.

Eriarvamuste tekkides arvestatakse eelkõige lapse vajadustega ning vanemaid nõustatakse lähtuvalt pedagoogilistest ja arengupsühholoogilistest põhimõtetest lähtuvalt. Vajadusel kaasatakse erialaspetsialiste.

Koostöö vanematega algab enne lapse lasteaeda tulekut, tutvumispäeval või kokkulepitud individuaalse perevestluse kaudu, mille ajal selgitatakse välja lasteaia ja kodu ühine väärtusorientatsioon.

Koostöös lastevanematega arutatakse läbi rühma õppe- ja kasvatustöö eesmärgid ning põhimõtted. Iga õppeaasta alguses selgitatakse välja lastevanemate ootused lapse arendustegevusele ja korrigeeritakse eesmärgid ning tegevusi.

Lapsevanematel on õigus olla kindel, et igasugune isiklik info, mida nad on avaldanud kas suuliselt või kirjalikult on konfidentsiaalne.

10.2. Lapsevanemaga koostöö korraldus

Koostöö lastevanematega on planeeritud mitmetasandilisena ja hõlmab järgmisi valdkondi:

1. Individuaalne vestlus: tutvumisvestlus, lasteaia kohakasutuslepingu sõlmimine, perevestlus, hommikul last tuues ja õhtul lapse järgi tulles, arenguestlus.
2. Lasteaia ja rühma ühisüritused: tutvumispäev, peod, väljasõidud, temaatilised õhtud, koosolekud, koolitused, heakorragevused, sponsorlus.
3. Küsitlused, rahulolu-uuring.
4. Informatsiooni jagamine: ELIIS (Eesti Lasteaedade Internetipõhine Infosüsteem), infostendid, kuulutused, kutsed, kodulehekülg, rühma ja lasteaia list.
5. Koostöö Tartu Luterliku Peetri Kooli nõukogu kaudu.

Igast lasteaia majast on vanemate poolt valitud esindaja kooli ja lasteaia tööd reguleerivasse nõukogusse.

11. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Tartu Luterliku Peetri Kooli lasteaiaosa õppekava on arenev dokument. Õppesuunajuhil eestvedamisel analüüsitakse lasteaia õppekava rakendumist üks kord aastas koos õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise analüüsimisega vastavalt sisehindamise kavale. Lasteaia õppekava muudatusettepanekuid võivad (kirjalikult) teha kõik pedagoogid, lapsevanemad, pidaja liikmed. Lasteaia õppekava muudatused kooskõlastatakse pedagoogilises nõukogus, TLPK nõukogus ja kinnitatakse TLPK pidaja poolt. Muudatuse viiakse õppekavasse sisse uue õppeaasta alguseks (september).